

и да е хранилъ почитъ къмъ известни издигнати „борци и страдалци за едно народно дѣло“. Раковски, питомецъ на Куру-Чешменското училище въ Цариградъ, сподѣля сжщо тѣй скептицизма на Золотовича, заедно съ практическия му погледъ върху религията като сръдство за народното свѣстяване въ даденъ исторически моментъ. Като предлага, въ разгара на борбата за българска независима иерархия, създаването на една „българска религия“, той прави следното признание (1861) предъ приятелитѣ и съдеятелитѣ си въ Цариградъ: „Ние трѣбва да си останемъ на наша прадѣдна вѣра и друго нищо, ако искаме да си увардимъ народность. Вие знаете, че азъ не съмъ суевѣрецъ и пустовѣрецъ, тия нѣща сж много далечъ отъ мене. Но убеденъ съмъ, както съмъ го и доказалъ, че ние само чрезъ това сръдство, т. е. като си останемъ непоколебими въ прадѣдна си вѣра, ще можемъ да увардимъ милая си народность, коя съ толкова трудове сме възбудили“. Селимински не е далечъ отъ тоя опортюнистиченъ възгледъ, оправдавайки го съ по-общата благородна цель: да се съкруши фенерското иго, въ името на националната българска просвѣта и независимостъ. Иначе, интимно взето, за него, който се е издигналъ толкова високо надъ простолюдieto, ценно въ християнството остава само моралното учение на Христа, безъ догматиката и обредитѣ. Както въ 1843 г. той изповѣдва предъ Г. Золотовича: „Дано всички (български младежи) дойдатъ до истинско съзнание, да се простира просвѣтата между народа, заедно съ евангелския моралъ, защото единъ народъ не може да бжде щастливъ безъ този моралъ“, — така той ще мисли и учи и по-късно, неизмѣнно.

Скжпи ли Селимински, по здрава интуиция, за чистата вѣра на народа, непоковаренъ въ нравитѣ си, за престижа на българското родолюбиво духовенство и за етическата страна на християнството, както я застѣпва Иисусъ въ своитѣ проповѣди, той не скрива, отъ друга страна, че фенерското духовенство, този най-опасенъ врагъ на българското възраждане, страда отъ пороци, които напомнятъ силно пороцитѣ на западното привилегировано духовенство, особено въ периода до революцията. При това органиѣ на патриаршията стоятъ значително по-низко въ негови очи, поради невежеството си, алчността си и потисничеството си, гдето поли-